

Vård- och omsorgsförvaltningen

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:

Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Medicinskt ansvarig för rehabilitering

Dokumentansvarig:

Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Medicinskt ansvarig för rehabilitering

Datum:

2025-03-17

Version/Dokumentidentitet:

VOF-RU-564-03

Gäller för

All verksamhet där vård och omsorgsförvaltningen har ett hälso- och sjukvårdsansvar

Inkontinensvård

Syfte

Att kvalitetssäkra arbetet kring inkontinensvård så att den enskilde får det stöd denne behöver.

Omfattning

Rutinen omfattar verksamheter där vård och omsorgsförvaltningen har ett hälso- och sjukvårdsansvar.

Ansvar

Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)

MAS ansvarar för att:

- vara kontaktperson till regionen gällande inkontinensvård.

Verksamhetschef hälso- och sjukvård ansvarar för att

- rutinen är känd och följs
- möjliggöra att sjuksköterska deltar på forskrivningsutbildning
- det inom verksamheten finns tillräckligt många sjuksköterskor med forskrivningsrätt
- sjuksköterskor med forskrivningsrätt kontinuerligt får fortbildning inom området inkontinens- och blåsfunktionsstörningar

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Verksamhetschef enhet ansvarar för att

- tillsammans med verksamhetschef hälso- och sjukvård tillse en god inkontinensvård
- rutinen är känd och följs
- tillsammans med omvårdnadspersonal utveckla arbetet inom inkontinensvård
- utse inkontinensombud

Sjuksköterska ansvarar för att

- initiera utredning
- upprätta utrednings och behandlingsplan
- prova ut, förskriva, utvärdera och följa upp förskrivna inkontinenshjälpmedel
- informera patient och omvårdnadspersonal om nödvändiga insatser utifrån den specifika planen
- omvärldsbevaka och förmedla ny kunskap till övrig personal
- vid behov samråda med läkare för att identifiera bakomliggande orsaker och för att utesluta eventuella medicinska orsaker till inkontinens eller blåsfunktionsstörning

Sjuktymnast/Fysioterapeut ansvarar för att

- då utredning visat att patienten besväras av ansträngningsinkontinens, ordinera och instruera lämplig och anpassad bäckenbottenträning
- följa upp och utvärdera ordinerad behandling

Arbetssterapeut ansvarar för att

- göra ADL bedömning utifrån patientens behov
- utprova hjälpmedel som underlättar ADL
- följa upp och utvärdera ordinerad behandling

Omvårdnadspersonal ansvarar för att

- tillsammans med patient och sjuksköterska prova ut individuellt anpassade inkontinenshjälpmedel
- göra utvärdering enligt sjuksköterskans anvisning
- informera sjuksköterskan om patientens inkontinens och/eller blåsfunktionsstörning
- rapportera eventuella förändringar till sjuksköterskan
- utföra ordinerad behandling, exempelvis toalettassistans eller ordinerad träning

Inkontinensombud ansvarar för att

- vara verksamhetens stöd i arbetet med omvårdnad vid inkontinens
- informera medarbetare och introducera ny personal beträffande inkontinensvården i verksamheten
- verka för goda toalettvanor och god livskvalitet för den enskilde
- vara delaktig i utredningar
- kontakta sjuksköterska då beställning och förskrivning av inkontinenshjälpmedel behöver förnyas eller omprövas

Genomförande

Förskrivningsprocess

Inkontinenshjälpmedel ska alltid vara individuellt utprovade och patienten ska vara inskriven i den kommunala primärvården.

Bedöma behov

Patient, personal eller anhörig kan uppmärksamma behov av inkontinenshjälpmedel och tar kontakt med sjuksköterska. Behoven kan också uppmärksammas vid användning av kvalitetsregistret Senior Alert, basal utredning vid blåsdysfunktion, Nikola.nu.

- Sjuksköterska kontakter patientansvarig läkare för att identifiera bakomliggande orsaker och för att utesluta eventuella medicinska orsaker till inkontinens/blåsfunktionsstörningen.
- Sjukgymnast/fysioterapeut och arbetsterapeut deltar vid utredningen om så behövs.

För patienter där metoden är lämplig genomförs en inkontinenskartläggning. Kartläggningen används för att fastställa individuellt anpassade tider för toalettbesök, byte av inkontinenshjälpmedel, samt som stöd vid individuell utprovning av inkontinenshjälpmedel.

Residualurin

Vid misstanke om blåstömningsproblem kontakter sjuksköterska patientansvarig läkare för att få bedömning och ordination på mätning av residualurin.

Instruera och informera

Sjuksköterska instruerar och informerar patient och omvårdnadspersonal om förskrivna produkter.

Följa upp och utvärdera förskrivna inkontinenshjälpmedel

Uppföljning av förskrivna inkontinensprodukt sker kontinuerligt. Utvärdering ska ske minst en gång per år

Toalettassistans

Om patienten inte klarar sina toalettbesök själv kan toalettassistans vara ett alternativ innan inkontinenshjälpmedel förskrivs. Toalettassistans innebär att patienten får hjälp till toaletten eller blir påmind om att gå på toaletten innan urinläckage uppstår. Målsättningen med toalettassistans är att patienten ska tömma sin urinblåsa på individuellt anpassade tider.

Vid toalettassistans tänk på att:

- patienten har lugn och ro kring toalettbesöket
- informera patienten om rätt sittställning vid toalettbesök
- uppmäna och stimulera patienten till att be om hjälp till toaletten när behov uppstår
- underlätta för patienten att hitta till toaletten genom markering
- underlätta för patienten att se toalettstolen med färgmarkering
- underlätta av- och påklädning för patienten vid toalettbesök

Dokumentation förskrivning

Sjuksköterska upprättar en individuell utredningsplan och behandlingsplan där målsättning, åtgärd, behandling, förskrivna inkontinenshjälpmedel samt utvärdering ska framgå.

Omvårdnadspersonalen ansvarar för att dokumentera i genomförandeplanen.

Kateterbehandling

Indikation för kvarliggande kateter är urinretention och ska alltid ordinerar av läkare.

Skälen till kateterbehandling ska omprövas kontinuerligt för att behandlingstiden ska bli så kort som möjligt.

Ren intermitterant kateterisering – RIK, bör alltid övervägas. Suprapubisk kateter kan ersätta kateter via urinröret. RIK och suprapubisk kateter utgör mindre risk för vårdrelaterade urinvägsinfektioner och är oftast bekvämare för patienten än kvarliggande urinrörskateter.

Dokumentation kateterbehandling

I planen ska följande finnas med:

- indikation för kateterbehandlingen
- ordinerande läkare
- behandlingstid
- typ och storlek av kateter, mängd och typ av vätska som använts till att fylla kateterballongen
- skötselanvisning
- planering/ordination för hur spolning av katetern ska genomföras
- planering för vilka åtgärder som ska vidtas om ett eventuellt stopp uppstår

Sjuksköterska ansvarar för uppföljning av ordination samt utifrån läkarordination byte av kateter/suprapubiskateter.

Delegering

Kateterisering av kvarliggande kateter (KAD) delegeras normalt inte men kan efter riskbedömning delegeras till USK för KAD-byte hos kvinnor i särskilda fall. MAS ska alltid kontaktas innan delegering sker. Detta gäller endast i okomplicerade fall hos patienter med KAD sedan tidigare. Se BL574 Delegering- uppgifter som får delegeras av sjuksköterska.

Sjuksköterskan avgör om spolning av kateter och RIK kan delegeras efter att en riskbedömning genomförts. Har patienten två eller fler olika infarter ska en riskanalys göras som sedan delges MAS.

Överrapportering

När en patient byter vårdform eller vårdgivare bör överrapportering ske skriftligt. Överrapportering ska innehålla vilken utredning som är utförd, ordination, vilken sorts inkontinenshjälpmedel som är utprovat, förskrivet samt planerad uppföljning och utvärdering av behandling.

Vid KAD ska överrapporteringen även innehålla:

- indikation för kateterbehandlingen
- ordinerande läkare
- behandlingstid
- typ och storlek av kateter, mängd vätska i kateterballongen
- skötselanvisning
- planering/ordination för hur spolning av katetern ska genomföras
- planering för vilka åtgärder som ska vidtas om ett eventuellt stopp uppstår
- när kommande kateterbyte är planerat.

Relaterade dokument

Externt

SOSFS 2011 :9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården

Stödjande dokument

Förskrivarstöd för inkontinensfrågor www.lul.se/inkontinensfragor

Nationellt nätverk www.nikola.nu

Vårdhandbok <https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/urinvagar/urininkontinens/>

Information om rutinen

Översyn och tillägg gällande katetervård.